

"הר הצלבנים" בליטא. טוהר אירופי לא היה קיים מעולם: גיוס ספרט

משותפת", ולכן "דווקא עכשיו דרושה לנו יותר אירופה". מרקל הבהירה לשומעיה שאירופה עתידה להשתנות, ועל כן על אירופה "לפעול יחד". מרקל דיברה בפרלמנט של האיחוד האירופי, מוסד חדש וצעיר יחסית, שההיסטוריה שלו בת עשורים ספורים לכל היותר. אולם לא היה קשה להתרשם, מנימת דבריה ומן ההקשר שבו נאמרו, שמבחינתה – ואפשר לשער שגם מבחינת רבים מתושבי אירופה ואורחיה כיום – "אירופה" היא מושג קיים, שאינו דורש הסבר; ישות חברתית, תרבותית והיסטורית שחורגת מעבר לדינים, לת-קנות ולהנחיות המינהליות של האיחוד האירופי (מענין לציין שבאותה ישיבה בחר עמיתה הצ'רפתני, פרנסואה הולנד, להתנסח באופן מנהלתי ואפוקליפטי יותר; הוא קרא להעמקת השינוף באיחוד האירופי, אך גם הזהיר מ"סופה של אירו-פה"). מהי אפוא אותה "אירופה" שאליה מתכ-וונת מרקל?

באיחור של 20 שנה, אך בשעה טובה ומוצ-לחת, מקבל עכשיו הקורא העברי תשובה מר-תקת לשאלה הזאת. "אירופה היא אזור והיא רעיון", פותח רוברט ברטלט את ספרו "התהוותה של אירופה: כיבוש, יישוב ותמורות תרבותיות,

משותפת", ולכן "דווקא עכשיו דרושה לנו יותר אירופה". מרקל הבהירה לשומעיה שאירופה עתידה להשתנות, ועל כן על אירופה "לפעול יחד". מרקל דיברה בפרלמנט של האיחוד האירופי, מוסד חדש וצעיר יחסית, שההיסטוריה שלו בת עשורים ספורים לכל היותר. אולם לא היה קשה להתרשם, מנימת דבריה ומן ההקשר שבו נאמרו, שמבחינתה – ואפשר לשער שגם מבחינת רבים מתושבי אירופה ואורחיה כיום – "אירופה" היא מושג קיים, שאינו דורש הסבר; ישות חברתית, תרבותית והיסטורית שחורגת מעבר לדינים, לת-קנות ולהנחיות המינהליות של האיחוד האירופי (מענין לציין שבאותה ישיבה בחר עמיתה הצ'רפתני, פרנסואה הולנד, להתנסח באופן מנהלתי ואפוקליפטי יותר; הוא קרא להעמקת השינוף באיחוד האירופי, אך גם הזהיר מ"סופה של אירו-פה"). מהי אפוא אותה "אירופה" שאליה מתכ-וונת מרקל?

באיחור של 20 שנה, אך בשעה טובה ומוצ-לחת, מקבל עכשיו הקורא העברי תשובה מר-תקת לשאלה הזאת. "אירופה היא אזור והיא רעיון", פותח רוברט ברטלט את ספרו "התהוותה של אירופה: כיבוש, יישוב ותמורות תרבותיות,

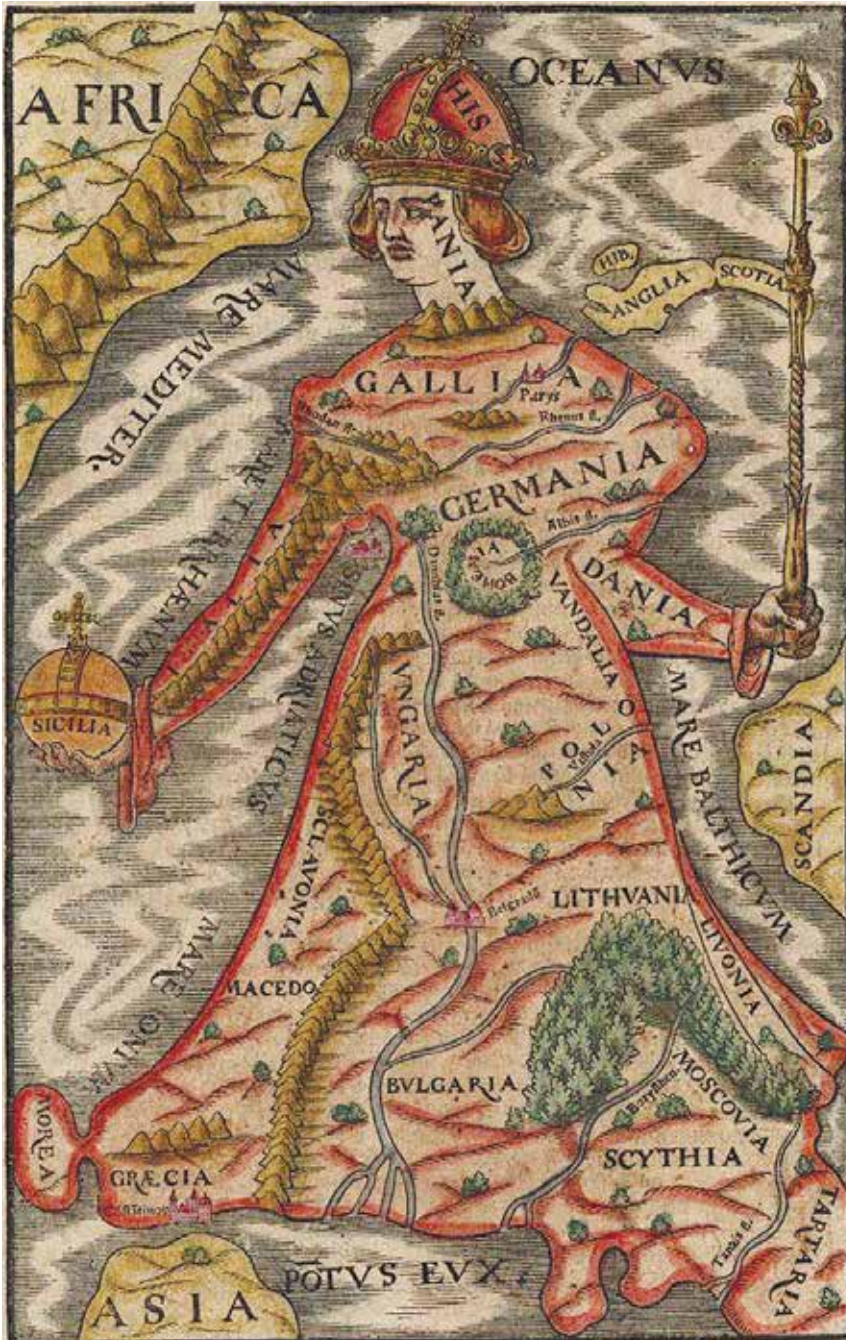
באתי, כבשתי, נכבשתי

דווקא בימים שאירופה מדברת על הסוף, כדאי לחזור להתחלה. ההיסטוריון רוברט ברטלט מגלה איך הצליחה מערב אירופה הנוצרית להתפשט לכל עבר בימי הביניים ולהפוך מיבשת בוצית וענייה למעצמה עולמית נערצת ושנואה דן תמיר

התהוותה של אירופה: כיבוש, יישוב ותמורות תרבותיות, 1350-950

רוברט ברטלט, תירגום מאנגלית: אלון אשפר. הוצאת מוסד ביאליק, 479 עמודים, 112 שקלים

בחודשים האחרונים החלה התקשורת העולמית לשים לב לגל (קטן יחסית) של פליטים העושים את דרכם מסוריה ומאנטוליה צפונה ומערבה. כמו כל גל פלי-טים, גם הגל הזה נתפש ככעיה בארצות שא-ליהן פונים אותם מסכנים. הבעיה אף הצדיקה את התכנסותו של הפרלמנט האירופי לישיבה מיוחדת בעיר שטרסבורג, ב-7 באוקטובר 2015. לפתרון בעיית הפליטים דרושה "פעולה החלטית של אירופה", אמרה באותה ישיבה אנגלה מרקל, קנצלרית גרמניה ומי שנחשבת למדינאית החזקה ביותר באיחוד האירופי כיום. נוכח גל ההגירה הקרב, גרסה מרקל, על מדינות האיחוד, להתכונן ולתאם את "מדיניות החוץ שלנו", של "אירופה שלנו". אירופה, טענה בצדק, "אינה יכולה להתנתק מאירועים גלובליים". אירופה היא קהילה "המבוססת על ערכים משותפים, חוק משותף ואחריות

"אירופה המלכה", מפה מצוירת מ-1570. מערכת דינמית

המתעניינים בהיסטוריה העולמית, החורגת מהחור שבשילינג. הספר גם כתוב מצוין, באופן המסב הנאה למי שאינו היסטוריון מקצועי. תר-גומו המדויק של אלון אשפר והעריכה המד-עית שמלווה אותו תורמים לחדוות הקריאה בו. הספר תורגם כבר לכמה שפות אירופיות ועכ-שיו כדאי לוודא שכמה עותקים מן התרגומים השונים יישלחו לפרלמנט האירופי ולאנשי הנ-ציבות בשטרסבורג ובבריסל וייקראו שם; התר-בנות והלקחים העולים מן הספר עשויים ללמד אותם דבר או שניים ולעזור להם בגיבוש מדי-ניות נבונה ביבשת.

שימשו אותה אחר כך, כשהגיעה למנהטן. לכאן ולכאן באו אנשים ממעמדות שונים, התיישבו ופעלו לניצור האוכלוסיה הפגאנית המקומית. המערב-אירופים בימי הביניים והכלל-אירופים במאות שלאחר מכן הביאו עמם מיי-נהל, ממשל, שפה, דת, כלי עבודה וגידולים חקלאיים שלא היו מוכרים קודם לכן בעולמות ה"חדשים" שאליהם הגיעו – ובכך השתלטו על חלקי עולם נוספים. במלים אחרות: מנגנון ההתפשטות האירופי בעת החדשה – לאפרי-קה, לאוסטרליה ולאמריקה – לא צץ יש מאין; הוא היה מבוסס על ניסיונם של האירופים בה-תפשטות לשטחים חדשים ובכיבושם.

ספרו של ברטלט חשוב לא רק ללומדים את ההיסטוריה של ימי הביניים, אלא גם לת-למידי העת המכונה "חדשה", במיוחד לאלה

אירלנד, אגן הים הבלטי, חצי האי האיברי וכי-מה נקודות ואתרים באגן הים התיכון (ביניהם גם חבל הארץ שוכה לכינוי הלטיני "טרה סנ-טה", ארץ הקודש).

ספרו של ברטלט ממוקד וחד מפני שבאופן מודע הוא אינו סוקר את כל פרטי התפתחותה של החברה האירופית באותה תקופה, אלא מת-רכו באופן שהועתקו שיטות ודגמים פוליטיים, חברתיים וכלכליים מן המרכז של הנצרות הל-טינית אל אזורי הספר שלה, שאליהם התפש-טה. כך, למשל, שיכפלו מנזרים ממערב אירופה את מוסדותיהם באזורי פולין של היום; רוזנים גרמנים השליטו את החוק הגרמני שלהם על אזורי פרוסיה של ימינו; נסיכים צרפתים נת-נו לערים שכבשו מידי המוסלמים בחצי האי האיברי זיכיונות וכתבי הרשאות דומים לאלה שהיו נהוגים בצרפת, ואצילים מאנגליה העתי-קו את שיטת חלוקת הקרקעות שהיתה נהוגה באי הבריטי אל השטחים שעליהם השתלטו באירלנד. שדות הזהב של כלכלת הדגנים (שה-חליפה את כלכלת הצייד והלקט ביער הפרא), הבארות החקלאיות, המרחבים המבוראים, הד-רכים הסלולות – כל המראות האלה הנקשרים בדמיוננו עם "אירופה" המערבית והמרכזית – כולם תוצרים של התפשטות חברתית, כלכלית ופוליטית רחבה באותן 400 שנה.

ברטלט מתמקד בשלושה "אזורי ספר": חצי האי האיברי, אירלנד ומזרח אירופה – פר-לין והמדינות הבלטיות של ימינו. הוא מקפיד לדייק: היחסים בין אזורים אלה לבין המרכז באירופה המערבית לא היו יחסי מרכז-פרפי-ריה במובן המודרני, אלא חלק ממערכת די-נמית של התפשטות ושינוי. גם אם אפשר לראות לזו התפשטות שהיה הבסיס לצי-ביליזציה האירופית המוכרת לנו כיום, הרי ש"טוהר" אירופי לא היה קיים מעולם; ברטלט מייטיב לתאר גם את גלי ההגירה של אצילים, אנשי כמורה, סוחרים ואיכרים פשוטים – הן בתוך גבולותיה של אירופה הלטינית והן מתר-כה ואליה.

אך בזה לא מתמצית חשיבותו של הס-פר הזה, הרלוונטי לא רק להיסטוריה האירו-פית אלא גם להיסטוריה העולמית. ההיסטוריה העולמית כתחום מוגדר ויודע היא בת זקונים צעירה יחסית של ההיסטוריה האירופוצנטרית הקלאסית (גילה בערך כגיל המודעות הביקור-רתית לגלובליזציה, אם לא כגיל הגלובליז-ציה עצמה). אחת השאלות המרכזיות הטורדות אותה היא כיצד קרה שאירופה – הקטנה, הע-נייה והסוערת – נהפכה למעצמה עולמית.

ברטלט מציע מודל החורג מעבר לימי הבי-ניים ומעבר לגבולותיה של היבשת האירופית עצמה, והמודל הזה מסביר תהליכים עולמיים. לשיטתו, המנגנונים החברתיים, הפוליטיים והכלכליים של שיא ימי הביניים שימשו בסיס – פרימיטיבי אמנם, אבל יציב למדי – למנג-נונים שאפשרו את התפשטות התרבות האירו-פית ואת השתלטותה על חלקים נרחבים מכדור הארץ מאות שנים מאוחר יותר. התהליכים שבאמצעותם השתלטה העילית המערב-אירו-פית על ברלין (המקום שבו שוכנת בירתה של מרקל היה בזה טחובה עד לפני זמן לא רב בפ-רספקטיבה היסטורית רחבה) – תהליכים אלה

1 היסטוריה

ההיסטוריה של אירופה חוזרת. דן תמיר

4 מכתב למערכת

4 פרוזה

פרידה מצרפת שלי. דניאל בן סימון

6 ספרות עברית

נשמע טוב בדיבורית.

אריאנה מלמד

7 ספרות עברית

הסכסוך כנוסחה מתמטית.

יהושע גרינברג

8 + 1

ארבעה ספרים על המשפחה

הפגומה בספרות. עופרה מצוביכהן

9 אינטרנט

זהירות, קהילות מקוונות.

ניב אחיטוב

10 תרבות

בחזרה לחיים יהודיים בצפון

אפריקה. נוית בראל

11 חברה

חברים לעת זיקנה. נורית וורגפט

12 שירה

הפערים של אמיר אור.

דוד (ניאו) בוחבוב

13 ילדים ונוער

יאנוש קורצ'אק ליום זכויות הילד.

שלומית כהן-אסיף

14 רב מכר

מצעד החיים בקורסיקה. עלית קרפ

16 ספרים חדשים

17 החידה הספרותית.

ורד לי

18 רשימות רבי המכר

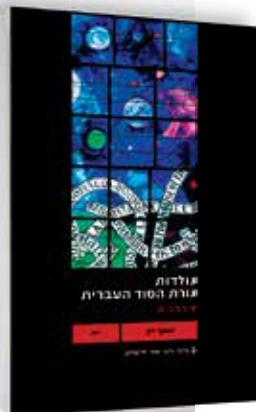
מחירים מיוחדים
לחברי החברה
הריסטורית
ולמשותפים
בקורסים

מרכז זלמן שזר ספר חדש!

ראה אור כרך אחד עשר בסדרת
תולדות תורת הסוד העברית

מאת יוסף דן

העוסק בספר הזוהר

בחנויות הספרים המובחרות,
באתר מרכז שזר
וברכישה טלפונית

לרגל ההשקה
כל הסדרה (11 כרכים)
במחיר מיוחד
ברכישה טלפונית:
02-5650444
או היכנסו:
www.shazar.org.il

מחירים מיוחדים ומבצעים
בטלפון 02-5650444
ובאתר www.shazar.org.il

רכישה טלפונית ורכישה במשרדי ההוצאה פטורה ממע"מ

אפילו העובדה שגם הגיבור היה בעברו במוסד איננה מלמדת הרבה: הוא היה מחסל פחדן, ואני – לא מחסל ולא פחדן.

קרפ גם הצליחה להתגבר על רתיעה ראשונית מתיאורי המין, לחזור ולקרוא ולהודות בכך שהרושם הראשון היה מוטעה. צריך אומץ כדי להודות שהדבר נבע מ"הצלחת הספר". באותה כנות מעניקה קרפ משקל לדברי הקוראים: "כרוב תבים במלותיה המסכמות: 'הדברים הללו ודברים אלה' של קוראים רבים נוספים מוכיחים... 'איפה מינה' הוא ספר מעניין ששבה את לב הקהל". הענקת משקל כזה לדעות אחרות (שהן פכו רק בדיעבד לדעתה של הכותבת) אינה דבר טריוויאלי, ובהחלט ראוייה לשבח.

בעניין תיאורי המין כותבת קרפ שבקריאה השנייה "הבנתי את ההקשר שבו נכתבו". אותו קשר קיים גם לגבי שאר נושאי הספר, מין ומות: "רק סקס יש בעולם בין הלידה למות. סקס, חיים שנוצרו מהסקס ההוא, ומוות", אומר מיכאל, הגיבור.

ולבסוף, בביקורת הוגדר ספרי כ"רומן מתח פסיכולוגי" ו"מותחן". כתבתי אמנם ספרי ריי גול, אבל גם רומנים שאינם כאלה, ו"איפה מינה" הוא אחד מהם.

מישקה בן-דוד

האיש הזה הוא לא אני

לא הייתי מעיר על רשימתה המעניינת של עליית קרפ על ספרי "איפה מינה" ("ספרים", 6.11). אלמלא הזיהוי שנעשה בה בין הגיבור לביני. הגיבור "פעם הוא בן דמותו של בן-דוד ופעם דמות בדיונית", נכתב שם, והכותבת מסיקה שהדעות של הגיבור בגנות האקדמיה מקורן "ללא ספק בדעותיו של המחבר" וחושדת שכך גם דעותיו של המחבר על הספרות העברית וסורפריה. עלי לשלול זאת. הכותבת מסתמכת על האמירה בפתח הספר ש"התיאורים בדבר מות האם והדמנציה של האב נשענים על המציאות", אך איננה מייחסת אותה מידה של חשיבות להמשך שם נקבע כי שאר הדמויות בדיוניות ואין קשר בין המחבר ודעותיו לדמות הדוברת ולדעותיה. הגיבור הוא ששולל את האקדמיה והספרות, כחלק מהאמירה המרכזית שלו בספר (להלן).

אבהיר: בניגוד לגיבור, גרוש שחי עם ידור עבד בציבור ועובר לגור עם המטפלת של אביו, חגגתי זה עתה 40 שנות נישואים עם אשתי האחת והיחידה; בתו של הגיבור חיה מעבר לים ואין הוא מכיר את נכדו, בעוד בתי חיה מאה מטרים ממני וילדיה שוכני קבע בבית; קיים נייכור בינו לבין בנו בעוד יחסי גם עם בני מצוינים.

נ"ב

נולד השבוע, 21 בנובמבר 1902

איו: קסניה פלגוב

"אינני ממציא דמויות, שכן אלוהים כבר המציא מיליוני דמויות... ממש כשם שמומחים לטביעות אצבעות אינם יוצרים טביעות אצבעות אלא לומדים כיצד לקרוא אותן".

יצחק שבסיז'ונגר